

Termin	December 2025
Institution	Herning HF & VUC
Uddannelse	HF
Fag og niveau	Kultur- og Samfundsfagsgruppen
Lærer(e)	Nanna Arabi, Kristian Sandholm Poulsen og Kenneth Sakskjær Debel
Hold	24q KS

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb i faget

Forløb 1	Styreformer (særfagligt i historie)
Forløb 2	Ideologiernes kamp (særfagligt i historie)
Forløb 3	Kampen om det danske demokrati (særfagligt historie)
Forløb 4	Liv i Danmark (Særfagligt - samfundsfag)
Forløb 5	Økonomi (Særfagligt – samfundsfag)
Forløb 6	Asatro (Særfagligt - religion)
Forløb 7	Islam (Særfagligt - religion)
Forløb 8	Velfærdsstaten (Flerfagligt)
Forløb 9	USA (Flerfagligt)

Forløb 1	Styreformer (særfagligt historie)
Forløbets indhold og fokus	- Styreformer - Hovedlinjer i europæisk historie indtil ca. 1789. - Det antikke Grækenland - Romerriget (samfund, styreform, forvaltning og opløsning) - Tidlig middelalder i Europa - Højmiddelalder i Europa (Klostervæsen, Korstog) - Renæssance (reformation og religionskrige). - Reformation - Tidlig moderne tid (statsdannelse & Enevælde) - Den franske revolution - Kildekritik - Brug og misbrug af historien
Faglige mål	- forklare på hvilken måde fagene kan bidrage til at øge forståelsen af virkelighedsnære problemstillinger, herunder professionsrettede problemstillinger - redegøre for forskellige livsanskuelser, religioner og politiske grundholdninger samt analysere deres betydning i en historisk og aktuel sammenhæng - reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende, herunder en forståelse af samspillet mellem aktør og struktur - Anvende viden om centrale begivenheder og udviklingslinjer til at opnå forståelse af sammenhænge af kulturel og samfundsmæssig art i Danmark i samspil med omverdenen. - Sætte religionerne og deres virkningshistorie i relation til udvalgte aspekter af dansk, europæisk og global kultur og tænkning
Kernestof	- <u>dansk historie og identitet</u> - <u>nedslag i verdens og Europas historie fra antikken til i dag, herunder forskellige typer af årsagssammenhænge og periodiseringsprincipper</u> - <u>natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>forholdet mellem aktør og struktur i et historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>globalisering og kulturmøder i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>historiefaglige metoder</u> - <u>historiebrug.</u>
Anvendt materiale.	Overblik s.28-29, 70-74 Henrik Bonne Larsen og Thorkil Smitt, <i>En europæisk verdenshistorie</i>, Systime (ibog) https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=149 https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=150 https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=151 https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=164 https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=166 https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=167 https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=168

<https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=221>
<https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=222>
<https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=223>

Carl-Johan Bryld, *Verden før 1914*, Systime (ibog)

<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=306>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=371>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=372>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=378>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=383> <https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=384> <https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=385>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=464>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=465>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=466>
<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=371>

Poul Steiner Jensen m.fl., *Grundbog til Danmarkshistorien*, Systime (ibog)

<https://grundbogtil danmarkshistorien.systime.dk/?id=121>
<https://grundbogtil danmarkshistorien.systime.dk/?id=123>
<https://grundbogtil danmarkshistorien.systime.dk/?id=124>
<https://grundbogtil danmarkshistorien.systime.dk/?id=125>

Carl-Johan Bryld, *Danmark - tider og temaer*, Systime (ibog)

<https://danmark.systime.dk/?id=138>
<https://danmark.systime.dk/?id=284>

Kildemateriale:

Kritik af Athens demokrati som gengivet i Aksel Damsgaard Madsen, *Det athen-ske Demokrati*, 1974, s. 127-129

Erik Klippings håndfæstning https://danmarkshistorien.lex.dk/Erik_Klippings_h%C3%A5ndf%C3%A6stning,_29._juli_1282

Urban d. 2. kalder til korstog, 1095

<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=596>

Galileis brev til Kepler

<https://verdenshistorietilhhx.systime.dk/?id=1360>

Supplerende materiale:

[The French Revolution: Crash Course World History #29](#)

Historien om Danmark - enevælde og oplysningstid

https://www.dr.dk/drtv/se/historien-om-danmark_-enevaelde-og-oplysningstid_474370

<https://verdenfoer1914.systime.dk/index.php?id=432>

	https://verdenfoer1914.systime.dk/index.php?id=433 https://verdenfoer1914.systime.dk/index.php?id=474 https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=435 https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=458 https://verdenfoer1914.systime.dk/index.php?id=476 https://danmark.systime.dk/index.php?id=505&L=0
Arbejdsformer	Klasseundervisning/gruppe- og pararbejde/ diskussion/skriftligt arbejde/CL-strukturer

Forløb 2	Ideologiernes kamp (særfagligt historie)
Forløbets indhold og fokus	- Ideologier - Første verdenskrig - Mellemkrigstiden - Anden verdenskrig - Den kolde krig - Våbenkapløb - Stedfortræderkrige - Fortolkninger af den kolde krig
Faglige mål	- forklare på hvilken måde fagene kan bidrage til at øge forståelsen af virkelighedsnære problemstillinger, herunder professionsrettede problemstillinger - redegøre for forskellige livsanskuelser, religioner og politiske grundholdninger samt analysere deres betydning i en historisk og aktuel sammenhæng - reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende, herunder en forståelse af samspillet mellem aktør og struktur - Anvende viden om centrale begivenheder og udviklingslinjer til at opnå forståelse af sammenhænge af kulturel og samfundsmæssig art i Danmark i samspil med omverdenen. -
Kernestof	- <u>dansk historie og identitet</u> - <u>nedslag i verdens og Europas historie fra antikken til i dag, herunder forskellige typer af årsagssammenhænge og periodiseringsprincipper</u> - <u>natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>forholdet mellem aktør og struktur i et historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>ideologiernes kamp i det 20. århundrede</u> - <u>globalisering og kulturmøder i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>historiefaglige metode</u> - <u>historiebrug</u>
Anvendt materiale.	Lars Andersen m. fl.: Fokus 3 Fra verdenskrig til velfærd, Gyldendal, 2008, s. 9-32 Carl-Johan Bryld, Verden efter 1914, Systime (ibog)

	https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=537 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=539 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=1035 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=628 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=836 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=633 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=634 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=643 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=644 Kilde materiale: Wilson's ti punkter http://www.his2rie.dk/kildetekster/1-verdenskrig/tekst-65/ Winston Churchills jerntæppetale, 5. marts 1946 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=244 Trumandoktrinen erklæres 12. marts 1947 <i>Gengivet efter: Bryld og Haue, Kilder til Den Nye Verden, 1997, s. 18-21</i> Thomas A. Bailey om årsagen til Den Kolde Krig, 1964 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=212 David Horowitz om ansvaret for Den Kolde Krig, 1965 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=211 Jerntæppetalen https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=244 Aftale på Jaltakonferencen februar 1945 https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=252 Supplerende materiale USA vs USSR Fight! The Cold War: Crash Course World History #39 https://www.dr.dk/drtv/se/explainer_-hvordan-kan-rusland-true-maegtige-nato_297077 Film: 13 Days
Arbejdsformer	

Forløb 3	Kampen om det danske demokrati (særfagligt historie)
Forløbets indhold og fokus	Danmark i det 19-århundrede Demokratiets indførsel i Danmark og dets udfordringer i dets første 100 år Udvidelsen af stemmeretten Forfatningskampen Grundloven De 5 F'er

	De slesvigske krige Forfatningskampen Provisorietiden Systemskiftet Genforeningen Påskekrisen Besættelsen
Faglige mål	- forklare på hvilken måde fagene kan bidrage til at øge forståelsen af virkelighedsnære problemstillinger, herunder professionsrettede problemstillinger - redegøre for forskellige livsanskuelser, religioner og politiske grundholdninger samt analysere deres betydning i en historisk og aktuel sammenhæng - reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende, herunder en forståelse af samspillet mellem aktør og struktur - Anvende viden om centrale begivenheder og udviklingslinjer til at opnå forståelse af sammenhænge af kulturel og samfundsmæssig art i Danmark i samspil med omverdenen.
Kernestof	- <u>dansk historie og identitet</u> - <u>nedslag i verdens og Europas historie fra antikken til i dag, herunder forskellige typer af årsagssammenhænge og periodiseringsprincipper</u> - <u>natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>forholdet mellem aktør og struktur i et historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>ideologiernes kamp i det 20. århundrede</u> - <u>historiefaglige metode</u> - <u>historiebrug.</u>
Anvendt materiale.	Jonas Wolter, Danmarkshistorisk grundbog, Det ny Forlag 2015, s 129-134, 142- 146, 165-170 Knud Ryg mfl. Grundbog til danmarkshistorien, Systime (ibog) https://grundbogtildanmarkshistorien.systime.dk/?id=172 https://grundbogtildanmarkshistorien.systime.dk/?id=173 https://grundbogtildanmarkshistorien.systime.dk/?id=176 https://grundbogtildanmarkshistorien.systime.dk/?id=177 Danmarkshistorien lex.dk https://danmarkshistorien.lex.dk/Forhandlings- og samarbejdspolitikken under bes%C3%A6ttelsen, 1940-1945 Dilemmaspil https://9april1940.dk/ DR, Historien om Danmark afsnit 8 (Grundloven folket og magten), 2017 Miniforedrag https://www.youtube.com/watch?v=9QBdoM5p6yE Miniforedrag - Demokrati og demokratisering

	Kilde materiale: Danmarksriges grundlov, 1849 (uddrag) Den gennemsete grundlov af 1866 (uddrag) Folketingets henvendelse til kongen 1873 Kongens Svar på folketingets henvendelse 1873 Valgplakater fra afstemningen om genforeningen NSDAP's partiprogram
Arbejdsformer	

Forløb 4	Liv i Danmark (Særfagligt forløb - Samfundsfag)
Forløbets indhold og fokus	Forløbet undersøger den overordnede problemformulering ”Er alt muligt?”. Forløbets formål er at give eleverne indsigt i centrale samfundsfaglige teorier, begreber og udviklingstendenser, der belyser forskellige liv, livsvilkår og sociale situationer i Danmark. I forløbets første del vil der være fokus på identitetsdannelse og socialisering i det senmoderne samfund, mens anden del af forløbet vil fokusere på forskellige livsformer, livsstile og levevilkår, herunder betydningen af social arv og mønsterbrydning. Centrale begreber: Socialisation, primær socialisering, sekundær socialisering, dobbeltsocialisering, multisocialisering, Denciks fire familietyper, det traditionelle samfund og dets socialkarakter, det moderne samfund og dets socialkarakter, Giddens herunder aftraditionisering, individualisering, adskillelse af tid og rum, udlejring af sociale relationer, øget refleksivitet, Ziehe herunder kulturel frisættelse, formbarhed, subjektivisering, ontologisering, potensering, Beck herunder risikosamfund, institutionaliseret individualisering, valgbiografi, socialkarakteren i det senmoderne samfund, de tre livsformer af Thomas Højrup, Minerva-modellen, Bourdieu, herunder kapitalerne, habitus og felt, mennesket som både subjekt og objekt, social mobilitet, herunder karrieremobilitet og generationsmobilitet, social arv, herunder positiv og negativ, mønsterbryder, absolut fattigdom, relativ fattigdom, herunder medianindkomstmetoden, risici ved fattigdom, forslag til at bryde negativ social arv, kvantitativ metode, herunder styrker og svagheder, kvalitativ metode, herunder styrker og svagheder.
Faglige mål	- anvende og kombinere viden, kundskaber og metoder til at opnå indsigt i samfundsmæssige og kulturelle sammenhænge i Danmark - formulere, forklare, undersøge og diskutere enkeltfaglige problemstillinger ved anvendelse af begreber og viden fra kernestof - forklare på hvilken måde fagene kan bidrage til at øge forståelsen af virkelighedsnære problemstillinger, herunder professionsrettede problemstillinger

	- undersøge samfundsmæssige sammenhænge, mønstre og udviklingstendenser med brug af begreber samt kvalitative og kvantitative data. - kritisk indsamle, udvælge, analysere og anvende forskelligartede materialetyper, herunder tekster og statistisk materiale - gennemføre en mindre empirisk undersøgelse - formidle faglige sammenhænge både mundtligt og skriftligt på fagenes taksonomiske niveauer med anvendelse af faglig terminologi - argumentere for et synspunkt på et fagligt grundlag og kunne indgå i en faglig dialog - kunne indgå i en demokratisk debat og diskutere konsekvenserne af forskellige synspunkter.
Kernestof	- Identitetsdannelse og socialisering - Sociale og kulturelle forskelle - Kvalitativ og kvantitativ metode
Anvendt materiale	Materialer: - Brøndum, P. & Hansen, T. B. (2021): Luk Samfundet Op, 4. udgave, <i>Columbus</i>: S. 29-37+61-78+81-99 - DR-dokumentar: Barn på bistand, sæson 1, afsnit 1. Direkte link: https://www.dr.dk/drtv/se/barndom-paa-bistand_48875 - Kvindens rolle gennem forskellige samfundstyper (til diskussion af ligestilling mellem kønnene): https://www.youtube.com/watch?v=YMvxEK-TYnDM - Madsen, N. (2021): Albert Dyrhund er død, Ekstra Bladet, Direkte link: https://ekstrabladet.dk/underholdning/dkkendte/albert-dyrlund-er-doed/8731066 - Nielsen, J. C. L. (2021): MetodeNU, I-bog, metodenu.systime.dk, Systime: Kvalitativ metode (Sideid: p132), Kvantitativ metode (Sideid: p131). - Ritzau (2020): Det dårlige liv skal stoppes i mors mave, <i>Politiken</i>. Antal sider: Ca. 45 sider Moduler á 90 minutter: 11 moduler
Væsentligste arbejdsformer	Individuelt arbejde, pararbejde, gruppearbejde, læreroplæg, klassesdiskussion, vendspil, speeddating, hurtigskrivning, test, statistisk analyse, mindre empirisk undersøgelse/projekt om fattigdom og social mobilitet i Danmark i dag, særfaglig eksamenstræning.

Forløb 5	Økonomi (Særfagligt - samfunds-fag)
Forløbets indhold og fokus	Temaet ”Økonomi” har til formål at give kursisterne indsigt i centrale samfunds-faglige perspektiver, teorier, modeller og begreber, der kan belyse den økonomiske situation særligt i Danmark, men også globalt. Med udgangspunkt i de økonomiske mål undersøges det, hvordan man håndterer økonomien under forskellige konjunkturer. Centrale begreber: Maslows behovspyramide, marked, efterspørgsel, udbud, markedsmekanismen, markedsligevægt, det økonomiske kredsløb, herunder sektorer og transaktioner, økonomiske mål, økonomisk vækst, bruttonationalproduktet, produktivitet, lav arbejdsløshed, konjunkturarbejdsløshed, strukturarbejdsløshed, sæsonarbejdsløshed, friktionsarbejdsløshed, lav inflation, balance på betalingsbalancen, balance i den offentlige sektors budget, bæredygtig udvikling og grøn vækst, økonomiske mål i konflikt, konkurrenceevne, konjunktursvingninger, opgangskonjunktur, nedgangskonjunktur, højkonjunktur, lav konjunktur, ekspansiv finanspolitik, kontraktiv finanspolitik, ekspansiv pengepolitik, kontraktiv, pengepolitik, pengepolitikens begrænsninger, strukturpolitik, herunder stramningsstrategi og opkvalificeringsstrategi, markedsökonomi, planøkonomi, blandingsøkonomi, finansloven, kvantitativ og kvalitativ metode.
Faglige mål	- formulere, forklare, undersøge og diskutere enkeltfaglige problemstillinger ved anvendelse af begreber og viden fra fagenes kernestof - anvende viden om centrale begivenheder og udviklingslinjer til at opnå forståelse af sammenhænge af samfundsmæssig art i Danmark i samspil med omverdenen - undersøge samfundsmæssige sammenhænge, mønstre og udviklingstendenser med brug af begreber samt kvalitative og kvantitative data. - formidle faglige sammenhænge både mundtligt og skriftligt på fagenes taksonomiske niveauer med anvendelse af faglig terminologi - argumentere for et synspunkt på et fagligt grundlag og kunne indgå i en faglig dialog
Kernestof	Samfunds-fag: - det økonomiske kredsløb, økonomiske mål og økonomiske styringsinstrumenter - kvantitativ og kvalitativ metode
Anvendt materiale.	Materialer: - Bjørsted, E. (2023): Dansk økonomi er ikke i krise trods teknisk recession, FINANS. Direkte link: https://finans.dk/debat/ECE16659371/dansk-oekonomi-er-ikke-i-krise-trods-teknisk-recession/ - Breinstrup, T. (2023): Dansk økonomi vokser stadig og lægger afstand til krisen. Berlingske.dk. - Brøndum, P. & Hansen, T. B. (2021): Luk Samfundet Op, 4. udgave, <i>Columbus</i>: S. 167-194.

	- Danmarks Statistik (2023): Lille fald i BNP, <i>dst.dk</i>, direkte link: https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=46852 - DR (2016): Økonomi for dummies – med Huxi og Karen, afsnit 1, <i>mitfu.dk</i>. - Hjøllund, M. (2020): Indefrosne feriepenge og kolde kontanter skal sparke gang i coronaramt økonomi, <i>Finans.dk</i>. - Meesenburg, I. (2023): Overblik: Ingen gaveregn i regeringens bud på en ny finanslov, DR.dk. - Meesenburg, I. (2023): Regeringen vil gøre op med klodsede kandidatuddannelser, <i>DR.dk</i>, link: https://www.dr.dk/nyheder/politik/regeringen-vil-goere-op-med-klodsede-kandidatuddannelser Antal sider: Ca. 45 sider. Undervisningstid: 8 moduler af 90 minutter.
Arbejdsformer	Individuelt arbejde, pararbejde, gruppearbejde, læreroplæg, makkerøvelser, elevpræsentationer, speeddating, økonomi-spil, statistisk analyse, begrebstræning, walk-and-talk, niveauopdelte opgaver, særfaglig eksamenstræning.

Forløb 6	Asatro (Særfagligt - Religion)
Forløbets indhold og fokus	Forløbet introducerer til religionsfaget og religionsteori, herunder Ninian Smarts 7 dimensioner og senmoderne, individualiseret og medialiseret religion. Asatroen undersøges ud fra dens ophav i den nordiske mytologi fra vikingetiden og dens nye, konstruerede, senmoderne udgave i Danmark, hvor den har skiftet fokus fra det mere højreorienterede til det mere venstreorienterede og spirituelle, med fokus på kobling til naturen. Centrale begreber: Vi har i forløbet arbejdet dels med nordisk mytologi og religion, dels om asatro, dvs. den moderne tolkning af den nordiske mytologi. Vi har i forløbet været omkring: Religionsdefinition: Ninian Smarts syv dimensioner (oplevelse, myter, dogmer, etik, ritualer, det sociale, det materielle) Kildekritiske begreber: • Religionsfaget er "udefra objektivt", dvs. ikke religiøst, men videnskabeligt. • Indefra: Det at deltage i en religion (være troende i en bestemt religion) • Udefra: Det at se på en religion uden at deltage i den - OBS: To typer udefra: Objektiv (neutral) og subjektiv (med egne holdninger, typisk negativ over for andres religion) Asatro: • Kilder: De tekster og materialer, der giver os viden om den nordiske mytologi, såsom Edda-digte og sagaer. Problem: de er nedskrevet i kristen tid (og set udefra i forhold til asatroen) • Guderne (aser og vaner): Overnaturlige væsener og antropomorfe (menneskelignende og fejlbarlige) figurer, der har forskellige funktioner, såsom Odin, Thor og Freyja. Afhængige af menneskers tilbedelse og ofringer. • Kosmologi: et verdensbillede, læren om universets struktur og oprindelse. • Naturreligion: En religion, hvor man lever i pagt med naturen og ofre til guderne for at få et godt liv. • Polyteisme: Troen på mange guder (modsat monoteismen, troen på en gud). • Skæbne: Forestillingen om, at begivenheder er forudbestemt og uundgåelige, en central idé i nordisk mytologi. • Forn Siðr: Udtales "Forn sider" - den danske forening for moderne asatro. • Volve: En karakter i Eddaerne, en spåkone. I dag også set som en slags coach. Ritualer: • Ritualer: Handlinger udført på samme måde hver gang i en religiøs sammenhæng, ofte for at opnå noget fra guderne eller markere vigtige begivenheder. • Gode/gydje: Præst/præstinde i asatro • Blot: (udtales med langt o), et offerritual i asatro.

- Do-ut-des: "Jeg giver for at få" (at ofre til guderne for at opnå noget i en offer-/naturreligion).
- Kaste runer: At trække en brik med et oldnordisk bogstav og fortolke det (som en slags tarotkort).

Myter:

- Myter: Fortællinger, der forklarer verdens indretning på en ikke videnskabelig måde (ætiologi).
- Handler om guder, forfædre og overnaturlige væsener
- Kan enten foregå i en mytisk tid (uden for tid og rum) eller i religionens første periode.
- Reaktualiseres (levendegøres) ofte i forbindelse med ritualer
- Fra kaos og kosmos: Myter beskriver ofte en ordningsproces fra kaos (uorden) til kosmos (orden).
- Trickster-figur: En tvetydig person, der sætter handlingen i gang. Ofte blanding mellem mand og kvinde eller dyr og menneske, fx Loke og Odin, eller slangen i paradiset i kristendommen.

Mytetyper:

- Kosmologi: læren om det ordnede univers, verdens indretning / Kosmogoni: myte om verdens opståen.
- Teologi: læren om og studiet af guder / Teogoni: myte om gudernes tilblivelse
- Antropologi: læren om mennesket / Antropogoni: myte om menneskets oprindelse.
- Eskatologi: læren om de sidste tider / myter om hvordan verden går under.

Samfundstyper:

Traditionel, moderne og senmoderne

- Traditionel: Frem til 1870'erne
- Det moderne: Fra ca. 1870-1970-80
 - Religionskritik/ateisme i det moderne: guder findes ikke, folk søger bare trøst i religion:
 - Marx (tysk filosof, 1818-1883): Religion er opium (et stof) for folk
 - Nietzsche (tysk filosof, 1844-1900): "Gud er død"
- Det senmoderne: Den tid, vi lever i nu (siden 1970-80'erne), præget af stor individualisme og mangel på fælles værdier (se relativisme).

Udtryk til det senmoderne:

- Senmoderne religion: Den type religion, vi har i dag, hvor man er meget individuel og selv sammensætter din tro.
- Globalisering: At verden er blevet "mindre" pga. indvandring, internet og flyrejser. En forudsætning for det senmoderne.
- Relativisme: "Alt er relativt" - dvs. ingen faste, fælles værdier og holdepunkter.
- Senmoderne religion: Den måde, hvorpå vi er religiøse i dag.
- Individualisme: At den enkelte går meget op i sin egen identitet, er refleksiv (tænker meget over sin identitet) og iscenesætter sig selv.

	• Eklekticisme: At man vælger sin egen religion, ofte sammensat af forskellige religioner • Sekularisering: At kirken mister magt i samfundet, at videnskaben fortrænger religion og at religion bliver en privatsag (det samme som affortryllelse) • Genfortryllelse: At religion kommer igen i nye, senmoderne former - en modsætning til sekularisering. • Medialisering: Vi møder i dag kultur, herunder religion, igennem medier, både TV, internet og sociale medier. Herigennem skaber individet sin egen identitet (iscenesættelse), der også ofte medialiseres (dvs. fx vises på sociale medier) • Pluralisme: At der er mange kulturer, etniciteter og religioner side om side i samfundet, forholdsvis fredeligt (modsatning til polarisering, hvor man skaber fjendebilleder af hinanden). Dette skyldes bl.a. globalisering.
Faglige mål	- Forstå kultur som et menneskabt system (et udefra-syn) - Arbejde med enkeltfaglige problemstillinger - Forstå og forklare aktuelle emner (senmoderne religion) - Kende til religioner og livssyn (indefra-syn) - Diskutere værdier – egne og andres - Forstå kulturelle og samfundsmæssige sammenhænge - Sætte religion i relation til kultur og tænkning - Analysere forskellige materialer (tekst, statistik, billeder) - Lave mindre undersøgelser (kvalitative undersøgelser på nettet) - Formidle fagligt og faglig dialog, både mundtligt og skriftligt.
Kernestof	- udvalgte sider af yderligere én religion (asatro/senmoderne religion) - etiske, herunder religionsetiske, problemstillinger - religioners samfundsmæssige, politiske og kulturelle betydning i fortid og nutid - religionsfaglige metoder
Anvendt materiale	Materiale til religion Ordnet efter elevernes sider i OneNote: Under mappen "Teori": Religionernes definitioner - Katrine Haaning og Søren Korshøj Laursen m.fl.: "Hvad er religion" Religionsportalen: https://religion.systeme.dk/?id=467 - "Ninian Smart's 7 dimensioner" fra Lene Madsen, Dorte Thelander Motzfeldt m.fl.: <i>Grundbogen til Religion C</i>: https://grundbogentilreligionc.systeme.dk/?id=c989 Lektie - "Hvad er religion" Mikael Rothstein: lektor i religionshistorie, <i>videnskab.dk</i>, 30/7/2022: https://videnskab.dk/forskerzonen/kultur-samfund/hvad-er-religion INDEFRA og UDEFRA (kildekritik) Madsen m.fl. "Grundbogen til religion C", Systime ibog: https://grundbogentilreligionc.systeme.dk/?id=143#c975 + lærerens PowerPoint

	Under mappen Asatro ASATRO - INTRO "Asatroen kort fortalt", Mikkel Pedersen, Tønder Gymnasium 2024. TEKST 1 - Vikingernes tro Journalist Ida Falbe Hansen: "Hvilken religion havde vikingerne?" på <i>Religion.dk</i> den 11. januar 2021: https://www.religion.dk/nordisk-mytologi/vikingernes-amoralske-guder-afspejlede-livet-pa-godt-og-ondt TEKST 2 (Myter) "Myter" fra Lykke-Kjeldsen m.fl.: "Myter", Begrebsnøglen til religion, Systime iBog: https://begrebsnoeglentilreligion.systime.dk/?id=148 "Den nordiske skabelsesmyte", baseret Vilhelm Grønbechs gendigtning 1927 og Wikipedia (2025): https://da.wikipedia.org/wiki/Skabelsen_(nordisk_mytologi) TEKST 3 (Senmoderne) - "Senmoderne religion" fra Lene Madsen m.fl.: <i>Grundbog til religion C</i>, forlaget Systime, uddrag af I-bogen, kapitel 1, set jan 2025: https://grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=280 og begrebsliste: https://grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=279 - "De nordiske guder sætter den troende fri til at søge lykken på egne præmisser", Mathias Nordvig, "hedning" og lektor i nordiske studier, <i>Dagbladet Information</i> 15. august 2019 Billeder og PP til senmoderne rel. Billeder fra https://grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=280 Video til forløbet: - "Vølvens liv og runeråd", DK4, 2016. Om Gudrun Gotved, moderne vølv (spåkone), set februar 2025 på CFU (se via OneNote el. kontakt læreren) - "Hedning på høje hæle", <i>Himlen over Danmark</i> (om Andrea, moderne gydje), DR 2006, set februar 2025 på CFU (se via OneNote el. kontakt læreren) - "Vil du droppe din kirkeskat og betale til modernatur i stedet?" fra <i>Tro til salg</i>, afsnit 2 om asatro, DR 2021, set februar 2025: https://www.dr.dk/drtv/se/tro-til-salg-vil-du-droppe-din-kirkeskat-og-betale-til-modernatur-i-stedet_290492 - "Religion i det senmoderne samfund del II", <i>youtube.com</i>, Youtube-bruger: Signe Rasmussen, 2021. Set februar 2025: https://www.youtube.com/watch?v=qaw23xiGjVc FORN SIDR (om foreningen) Info om foreningen af asatro i Danmark Omfang: 9 moduler af 90 min. = 13,5 timer; ca. 48 normalsider
Arbejdsformer	Diverse arbejdsformer såsom lærer- og elevoplæg, gruppearbejde, CL, elektronisk portfolio, digitale arbejdsformer, såsom samskrivningsdokumenter og padlet.

Forløb 7	Islam (Særfagligt - Religion)
Forløbets indhold og fokus	Forløbet introducerer til klassisk islam som en monoteistisk religion opstået i 600-tallet på Den arabiske halvø under profeten Muhammed. Fokus på de obligatoriske ritualer, de fem søjler. Herefter fokus på islam i nutidens Danmark ud fra Jan Hjärpes begreber. Centrale begreber Grundlæggende islam: • Islam: Grundlægges af profeten Muhammed i 600-tallet. Deler mange tanker med jødedom og kristendom, fx tanken om en Gud (monoteisme) og profeter. • Muhammed: Islams profet (570-632), kaldes "profeternes segl", dvs. den sidste profet • Bogens folk: Et udtryk fra Koranen om jøder, kristne og muslimer. Islam anerkender de andres profeter, fx Abraham og Jesus (som en profet ikke Guds søn). • Mekka: Det centrale helligsted, hvor Kabaen ligger • Kaba: Sort, firkantet og tom bygning i Mekka, fungerer som <i>axis mundi</i>. • Qibla: Bederetning mod Mekka • Axis mundi: Latin for "verdensakse", ofte oversat til verdenscentrum - et centralt helligsted. • Medina: Der hvor Muhammed bosatte sig, kaldes "Profetens hjemby", selvom han kom fra Mekka. • Koran: Gud åbenbaring til Muhammed • Hadith: Fortællinger om Muhammeds sunna • Sunna: Muhammeds tradition (det han sagde og gjorde), kan læses i Hadith. • Sharia: Den islamiske lov, der bygger på Koran og Hadith. Påbudte handlinger: Halal. Forbudte handlinger: Haram. Ritualer • De 5 søjler: Obligatoriske ritualer i islam (trosbekendelsen, tidebønnen, al-misse, faste/ramadan, valfart til Mekka) • Trosbekendelsen: Shahada (der er kun én Gud og Muhammed er hans profet), bruges fx ved navngivning og konversion • Tidebønnen (salah): 5 gange dagligt, fra tidlig morgen til om aftenen. Vendt mod Mekka. • Almisser (zakat): At give til de fattige, kan både gives i stedet for faste eller ved højtider, fx Eid. Gives også én gang om året i moskeen, hvor 2,5% af ens overskud gives til de fattige, fx via Muslim Aid eller Røde halvmåne. • Faste (sawm): I ramadanmåneden. Igen mad og drikke samt andre ting fra solopgang til solnedgang. Der er en række undtagelser, fx for børn og syge. Tidspunktet flytter sig hen over et liv, da den islamiske kalender er nogle dage kortere. • Pilgrimsrejse/valfart til Mekka (hajj): Mindst én gang i livet. Kan både ses som et årstidsritual, fordi det er tilbagevendende hvert år, og som et overgangsritual for den enkelte deltager, da de får tilgivet deres synder.

	Jan Hjärpes typologi Hjärpe: Forsker som undersøgte muslimsk indvandring og fandt fire grundtyper, som dog kan kombineres på forskellige måder: • Fundamentalister (/teokrater): Går ind for at samfundet bygger på religion og politikken styres af religion. Et teokrati: Et "Gudsstyre". • Sekularister: Går ind for at adskille religion og politik. Sekularisering: Proces, hvor religion mister magt i samfundet og bliver en privatsag. • Traditionalister: Lever som man altid har gjort, følger Koranen bogstaveligt. • Modernister: Man tilpasser sin religion til samfundet og læser Koranen fortolkende.
Faglige mål	- Forstå kultur, historie og samfund – i Danmark og globalt - Arbejde med faglige og tværfaglige problemstillinger - Forstå og forklare aktuelle emner - Kende til religioner, livssyn og politiske holdninger - Diskutere værdier – egne og andres - Forstå kulturelle og samfundsmæssige sammenhænge - Sætte religion i relation til kultur og tænkning - Undersøge religion med begreber - Analysere forskellige materialer (tekst, statistik, billeder) - Formidle fagligt – mundtligt og skriftligt - Argumentere og deltage i faglig dialog - Deltage i demokratisk debat
Kernestof	- islam, navnlig med henblik på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer, herunder både nutidige og klassiske tekster - etiske, herunder religionsetiske, problemstillinger - religioners samfundsmæssige, politiske og kulturelle betydning i fortid og nutid - religionsfaglige metoder
Anvendt materiale	Materiale til religion - Ordnet efter elevernes sider i OneNote: KORT OM ISLAM Uddrag fra Madsen, Lene og Motzfeldt, Dorte Thelander m.fl.: Grundbogen til Religion C, Systime iBog, besøgt 2021: - Faktasiden om islam: https://grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=157 - Om islams tilblivelse: https://grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=158 - Helligsteder: https://grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=221 OPG: Islams opståen KSP's religionspodcast: "Islams opståen og tidlige udvikling", baseret på: grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=158, 8. marts 2021, lyttet april 2025: https://soundcloud.com/user-157385526/islams-opstaen-og-tidlige-udvikling Islams fem søjler (podcast) KSP's religionspodcast: "Islams fem søjler", baseret på: grundbogentilreligionc.systime.dk/?id=219, april 2021, lyttet april 2025: https://soundcloud.com/user-157385526/islams-5-sojler-myter-og-ritualer

	Islams fem søjler (TEKST) Madsen, Lene og Motzfeldt, Dorte Thelander m.fl.: "Obligatoriske ritualer", Grundbogen til Religion C, Systime iBog, besøgt april 2025: https://grundbogen-tilreligionc.systime.dk/?id=219 Axis mundi Mogensen, Anna: "Axis mundi - verdens midte er mange steder", <i>religion.dk</i>, 25 april 2007, besøgt 2014: http://www.religion.dk/undervisning/axis-mundi-verdens-midte-er-mange-steder Hjærpes typologi - Madsen, Lene og Reimick, Sofie m.fl.: <i>Kultur og samfund</i>, Systime 2009, s. 43-45 - Madsen, Lene og Reimick, Sofie m.fl.: <i>Grundbog til Religion C</i>, Systime iBog, besøgt august 2024: https://grundbogen-tilreligionc.systime.dk/?id=161 - Forman, Jens: <i>Muslimernes religion</i>, Systime 2013 s. 49-55 - Sørensen, Jacob Graves (red.): <i>samfundsfag.dk</i>, Forlaget Columbus 2010-2015, besøgt aug. 2023: https://samfundsfag.dk/ (opslag på "islamiske" og "teokrati") Hjærpe - OPGAVER - Mawdudi, Mawlana: "Regeringer er stedfortrædere for Gud", ukendt årstal (eks. på traditionalisme og fundamentalisme) - Khankan, Sherin: "Koranen kan tilpasses enhver tid og ethvert samfund", læserbrev i Jyllands-Posten d. 5. dec. 2001 (eks. på modernisme og sekularisme) - Hussein, Tarek Ziad: "Prolog", uddrag fra <i>Det sorte skæg</i>, Gyldendal 2018 (eks. på modernisme og sekularisme - og hvordan danske muslimer møder af fordomme om at være det modsatte) - Bennedbæk, Malou, TV2 Metropol, marts 23: https://www.tv2kosmopol.dk/koebenhavn/tarek-optager-naar-folk-raaber-abelyde-efter-ham-eller-siger-han-ikke-er-dansker (om Tarek Ziad Hussein) - William Kristensen (journalist): artiklen "#IslamErMitValg" Jyllands-Posten 23/5-2019, artikel om partiet Hizb ut-Tahrir (det islamiske frihedsparti) - eksempel på teokrater/fundamentalister) VIDEO: "5 skarpe om islam" DR: "5 skarpe om islam", tilrettelægges af Simon Ankjær Andersen, medvirkende: Prof. Thomas Hoffmann, redaktør: Rikke Hedman, DR K 2014 Omfang: 7 moduler a 90 min. (10,5 timer); ca. 36,4 normalsider
Arbejdsformer	Diverse arbejdsformer såsom lærer- og elevoplæg, gruppearbejde, CL, elektronisk portfolio, digitale arbejdsformer, såsom samskrivningsdokumenter og padlet.

Forløb 8	Velfærdsstaten (Flerfagligt forløb)
Forløbets indhold og fokus	Temaet "Velfærdsstaten" har til formål at give eleverne indsigt i centrale historiske, religionsfaglige og samfunds- faglige perspektiver, teorier, modeller og begreber, der kan belyse velfærdsstatens udvikling og udfordringer. Samfunds-fag: I samfunds-fag kigger vi på den danske velfærdsmodel og sammenligner den med andre modeller. Vi undersøger, hvilke udfordringer – eksterne som interne – der presser dansk velfærd. Med udgangspunkt i de tre klassiske ideologier diskuteres løsninger og fremtidsperspektiver for den danske velfærdsmodel. Fokus i samfunds-fag: Strukturel ulighed (Bourdieu), politiske ideologier, danske partier, skillelinjer, partityper, vælgeradfærd, velfærdstrekanten, skattesystemer, velfærdsmodeller, interne udfordringer (demografisk, forventningspres, individualisering, arbejdsmarkedsmodel), eksterne udfordringer (globalisering, outsourcing, social dumping, immigration som udfordring og løsning), løsningsstrategier (nedskæring og udvidelse), konkurrencestat, metoder (kvantitativ og kvalitativ). Religion: Forløbet introducerer til grundlæggende kristendom fra et historisk perspektiv, hvor den opstår som en jødisk sekt omkring Jesus' følgere efter hans død. Kristendommen ses som et samlet udsagn om en løsning på et problem, idet problemmyten er syndefaldet og løsningsmyten er Jesus' død og opstandelse. Den kristne etik, næstekærligheden, spores fra Jesus' Bjergprædiken, igennem Luthers reformation i 1500-tallet, og frem til nutidens universelle velfærdssamfund. Centrale begreber i religion: Grundlæggende kristendom: • Jesus: En jøde, der af sine disciple (tilhængere) blev set som messias (frelseren). • Kristendom: En religion, der voksede ud af jødedommens messiasforventning, grundlagt efter Jesus' død af hans tilhængere • GT: Det gamle testamente, jøderne del af biblen, med den jødiske lov (moseloven). • Det nye testamente: Den kristne del af biblen, med evangelierne om Jesus og Paulus' breve. • Evangelier: Fortællingerne i Ny testamente om Jesus (der er fire: Markus, Lukas, Mattæus og Johannes) • Arvesynd: Mennesket er født med en skyld over for Gud pga. Adam og Eva. Dette kaldes <i>problemmyten</i>. • Problemmytens konsekvens: At der kom synd og død ind i verden. • Kristendommens plot: Hvis kristendommen var en historie, er Jesus helten, der frelser mennesket fra arvesynden. Dette kaldes <i>løsningsmyten</i>. • Løsningsmytens konsekvens: Jesus fjerner arvesynden med sin død, og dødens problem med sin genopstandelse. • Den gamle pagt: At jøderne overholder moseloven. • Den nye pagt: At de, som tror på Guds tilgivelse af deres synder og Jesu genopstandelse, dermed får del i det evige liv (frelsen). For de kristne er moseloven trådt ud af kraft og der gælder i stedet en "tankelov" (en etik). • Treenigheden: Gud Faderen (skaber), Gud Sønnen (Jesus), Gud Helligånden (Helligånden), kommer bl.a. til udtryk i Den apostolske trosbekendelse.

Den kristne etik - næstekærlighed

- Etik: leveregler om hvad der godt og ondt, minder om moral - regler for hvordan man behandler hinanden i en religion (en af Ninian Smarts 7 dimensioner)
- Bjergprædiken: Jesus tale til sine disciple og andre følgere om næstekærligheden som tankelov.
- Næstekærlighed: Den kristne etik - kaldes også for *radikal etik*, fordi man også skal dyrke fjendekærlighed (tilgive og elske sine fjender)
- Handlelov: Det er det ydre/gerningerne, som tæller (eksempel: Moseloven i jødedommen, sharialoven i islam)
- Tankelov: Det er det indre/tanken, som tæller (eksempel: Næstekærlighed fra kristendom, medfølelse i buddhismen)
- Fundamentalister: Vil tilbage til skriftens (dvs. biblens) oprindelige betydning, og mener, at der findes faste etiske regler i kristendommen, fx ingen sex før ægteskab, ingen alkohol osv.
- Modernister: Fortolker i biblen og mener ikke, at der findes faste regler, men kun en overordnet etisk/moralsk pointe om næstekærlighed.

Lignelser

- Lignelse: En slags gåde eller allegori, der fungerer som en pædagogisk fortælling af noget svært
- Den barmhjertige samaritaner (en lignelse): hjælp fra uventet kant - en fremmed hjælper en mand, efter hans landsmænd går forbi (eks. på den kristne næstekærlighed/fjendekærlighed).

Protestantisme

- Martin Luther: den tyske munk (1483-1546) der gjorde op med paven og den katolske kirke
- Reformationen: et religiøst brud i Nordeuropa i 1500 tallet pga. Luther
- Protestantisme: Den nye kristendom (fra ordet *protest*), der opstod i Nordeuropa efter reformationen. I Danmark i 1536.
- Afladsbreve: "tilgivelseskontrakt", dvs. at betale præsteskabet for Guds tilgivelse
- Opgør med aflad: Luther opdager, at der ikke står noget om aflad i biblen - opgøret med aflad er meget central for Luther.
- Frelsen er gratis: Iflg. Luther kommer frelse som nåde (en gave fra Gude) - uden at mennesket skal gøre sig fortjent (og derfor kan man ikke købe aflad).
 - Det enkelte menneske kan via troen og biblens ord opnå et personligt gudsforhold, hvor præsteskabet ikke er nødvendigt (som i katolicismen). Fører til mere *individualisme*.
- Skriften og troen: Biblen skal forstås af alle, og mennesket opgave er alene at tro på Guds frelse. Luther oversatte biblen fra latin, så alle kunne forstå den.
- Det almene præstedømme: Alle er lige i åndens regimente (i troen) - og alle kan prædike/være præster.
- De to regimente (magter): Ideen om, at der findes to magter i verden
 - Det åndelige regimente: Religion og tro - alle er lige i troen (derfor skal der ikke være et kirkeoverhoved, der bestemmer, fx som paven)
 - Det verdslige regimente: Politisk magt, hvor kongen (senere staten) bestemmer.
- Sekularisering: Opdeling af kirke og stat/religion mister indflydelse i samfundet - opstod efter Luther på tanken om de to regimente.

Kristendom og velfærd

- Næstekærligheden præger vores forståelse af velfærd - vi har en forpligtelse over for de udsatte i samfundet
- Reformationens betydning i kulturen/velfærdssamfundet i dag:

	- Reformationen har præget vores opfattelse af sekularisering, individualisme, lighed, demokrati og arbejdsmoral samt forestillingen om, at staten har et etisk ansvar over for de udsatte. - Luthers tanker om den gratis frelse/nåde har påvirket vores ide om velfærd, hvor man i den universelle model får "noget for intet" i stedet for "noget for noget". - Det almene præstedømme: Skabte en lighedstanke, der præger de nordiske lande den dag i dag. Historie: - Velfærdsstatens rødder - Septemberforliget - Fattighjælp - Hjælp til værdigt trængende - Skøns- og retsprincip - Kanslergade forliget - Steinkes socialreform - Velfærdsstatens guldalder - Den danske model - Oliekrisen og jordskredsvalget - Velfærdsstatens udfordringer - Erindringsfællesskaber om velfærdsstatens
Faglige mål	- anvende og kombinere viden, kundskaber og metoder fra fagene i faggruppen til at opnå indsigt i historiske, samfundsmæssige og kulturelle sammenhænge i Danmark og i andre lande - formulere, forklare, undersøge og diskutere flerfaglige og enkeltfaglige problemstillinger ved anvendelse af begreber og viden fra fagenes kernestof - forklare på hvilken måde fagene kan bidrage til at øge forståelsen af virkelighedsnære problemstillinger, herunder professionsrettede problemstillinger - redegøre for forskellige livsanskuelser, religioner og politiske grundholdninger samt analysere deres betydning i en historisk og aktuel sammenhæng - undersøge samfundsmæssige sammenhænge, mønstre og udviklingstendenser med brug af begreber samt kvalitative og kvantitative data - kritisk indsamle, udvælge, analysere og anvende forskelligartede materialetyper, herunder tekster, statistisk materiale og billedmateriale - gennemføre en mindre empirisk undersøgelse - formidle faglige sammenhænge både mundtligt og skriftligt på fagenes taksonomiske niveauer med anvendelse af faglig terminologi - argumentere for et synspunkt på et fagligt grundlag og kunne indgå i en faglig dialog - kunne indgå i en demokratisk debat og diskutere konsekvenserne af forskellige synspunkter.
Kernestof	Samfundsfag: - velfærdsprincipper, herunder stat, marked og civilsamfund - politiske partier i Danmark og politiske ideologier - kvantitativ og kvalitativ metode Religion: - kristendom, navnlig med henblik på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer, herunder både nutidige og klassiske tekster - etiske, herunder religionsetiske, problemstillinger - religioners samfundsmæssige, politiske og kulturelle betydning i fortid og nutid - religionsfaglige metoder.

	<u>Historie:</u> - <u>dansk historie og identitet</u> - <u>nedslag i verdens og Europas historie fra antikken til i dag, herunder forskellige typer af årsagssammenhænge og periodiseringsprincipper</u> - <u>natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>forholdet mellem aktør og struktur i et historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>ideologiernes kamp i det 20. århundrede</u> - <u>historiefaglige metode</u> - <u>historiebrug.</u>
Anvendt materiale	<u>Samfundsfag:</u> - Brøndum, P. & Hansen, T. B. (2021): Luk Samfundet Op, 4. udgave, <i>Columbus</i>: S. 86-89, 100-106, 112-120, 197-220. - Danmarks Statistik (2020): 59 pct. flere over 80 år i 2030, <i>dst.dk</i>, direkte link: https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=30674 - Domino, S. m.fl. (2023): Løkke & co. med usædvanligt forslag: Vil uddanne og hente sygeplejersker og sosu'ere fra Filippinerne, <i>berlingske.dk</i>, uddrag. - Fernstrøm, A. (2023): I 2050 er hver tiende dansker mindst 80 år, DI Analyse, file:///C:/Users/naa/Downloads/I%202050%20er%20hver%20tiende%20dansker%20mindst%2080%20%C3%A5r%20-november%202023%20(1).pdf (uddrag). - Holm, L. (2015): Landet, der holdt op med at give mening, <i>Belringske.dk</i>. - Lyck, L. (2021): Socialdemokratiet vil afsætte flere midler til pressede jordemødre, <i>tv2ostjylland.dk</i>. - Sohn, O. (2019): Kronik: Hvem skal bemande fremtidens velfærdssamfund? Jyllands-posten.dk. - Videoklip til identifikation af regressive/progressive ideologier: - o Alternativet: https://www.youtube.com/watch?v=cm68P6Jaj7I - o De konservative: https://www.youtube.com/watch?v=WfYd1m3AyWA - o Enhedslisten: https://www.youtube.com/watch?v=29c18lLuwpk - Winther, B. (2021): Forsikringsboss stikker hånden i hvepsereiden: Vi skal betale for velfærd, <i>Berlingske.dk</i>. Uddrag. - Ældresagen (2023): Antal ældre i Danmark i 2019, ældresagen.dk, uddrag. Link: https://www.aeldresagen.dk/presse/viden-om-aeldre/aeldre-i-tal/2019-antal-aeldre Antal sider: Ca. 50 sider <u>Religion:</u> Materiale til religion, ordnet efter elevernes sider i OneNote: Hvad skal vi ha? (Kristendom) - Tobias Rahim: "Jesus", tekst og musikvideo, 2020 set på youtube 2025: https://www.youtube.com/watch?v=hIhM057IMQs

- Genskabt foto af Jesus, som han kunne se ud (bl.a. set på <https://www.bbc.com/news/magazine-35120965> 2025)

Kristendom - KORT FORTALT

Intro-tekst af underviser Mikkel Pedersen, Tønder Gymnasium & HF, 2024

"5 skarpe" - lærerens notater

Video fra DR undervisning: "5 skarpe om Jesus", tilrettelægger: Simon Ankjær Andersen, DR K 2014. Set 2025

TEKST 1 (Hvad tror de kristne på)

- Marie-Louise Ebert Lauritsen m.fl.: "Hvad tror de kristne på" i KS-bogen s. 196-198, forlaget Columbus 2018

- Den apostolske Trosbekendelse (fra ca. år 200)

TEKST 2 (kristne myter og pagten)

- Marie-Louise Ebert Lauritsen m.fl.: "Det mytisk-narrative grundlag for kristendommen" i KS-bogen s. 199-202, forlaget Columbus 2018

- PowerPoint til problem- og løsningsmyte (lærerens supplerende materiale)

- Uddrag af 1. mosebog - oprindelse og problemmyten (1. mos, kap. 1-3)

- Uddrag af NT med Jesus opstandelse - LØSNINGSMYTEN (Paulus 1. Korintherbrev, kap. 1,1-24)

Kristendommens plot

Religionsnorden, *youtube.com*: "Kristendom basis1", juni 2017, set 2025: https://www.youtube.com/watch?v=Li_tst8FgIE

+ Lærerens PowerPoint (supplerende)

TEKST 3 - Kristen etik

- Marie-Louise Ebert Lauritsen m.fl.: "Hvem var Jesus" i KS-bogen s. 202, forlaget Columbus 2018

- Nanna Kinch: "Etik i kristendommen" på Religion.dk den 25. maj 2005 (sidst set 14.11.23)

- Uddrag af biblen (N.T.):

- Matthæus 7,12: "Den gyldne regel" (gør mod andre, som du vil de skal gøre mod dig)

- Matthæus 22, 34-40: "Det største bud i loven" (dvs. det dobbelte kærlighedsbud - elsk Gud og din næste som dig selv).

Den barmhjertige samaritaner

Biblen --> NT: *Lukas-evangeliet*, kap. 10, vers 25-37: "Lignelsen om den barmhjertige samaritaner."

Besøg + tekster

(til besøg af unge kristne fra FSK)

Biblen --> NT --> *Lukas-evangeliet*:

Kapitel 15,11-19 ("Den fortabte søn") og kap. 19,1-10 ("Tolderen Zakæus"):

Bjergprædiken

Jesus' etiske budskab (om næstekærlighed), læst i tegneserien "Manga Messias", fra nextmanga.com og Bibelselskabets Forlag, 2012, baseret på Matthæus og Lukas fra *Den Nye Aftale* 2007

PP (om Bjergprædiken)

Supplerende materiale (lærersens powerpoint)

TEKST 4 - protestantisme

- Om Martin Luther (1483-1546): "Reformation 1517-2017 - hvad skete der lige der?" video fra @folkeuniversitetetaarhusem3939 og "Rather homemade", feb. 2017, set 2025: <https://www.youtube.com/watch?v=Y6cdXMBjHPc>

- Faktaboks fra læreren

- Hanne Kjærgaard: "Værd at vide om protestantisk kristendom" på Kristendom.dk den 25. maj 2005, opdateret 7. juni 2022 (sidst set 16.11.23)

- Kilde: Martin Luther: "Hvad er virkelige gode gerninger?", gengivet fra 25 prædikener af Martin Luther, v. Hans Thyge Jacobsen og Egede Schack, s23-25 (uddrag)

DR undervisning: "5 skarpe om Luther", fra DR Kultur og Stender, Bjarke, 2013, set 2025

(Se evt. også siden **Lærersens notater til "5 skarpe om Luther"** supplerende materiale)

To billeder - Før og efter reformationen

- Gregormessen (1479). Fra predella på højtavle, Århus Domkirke (viser pavens rolle FØR reformationen hvor han ses tættere på Jesus)

- Alterbordforside, Torslunde Kirke, 1561, EFTER reformationen (viser ligheden mellem de troende og de to sakramenter, der har rod i biblen, nemlig og nadver. Det var vigtigt for Luther at man kun skulle følge det, som stod i biblen).

Lærersens notater til "5 skarpe om Luther"

DR undervisning: "5 skarpe om Luther", fra DR Kultur og Stender, Bjarke, 2013, set 2025 + notater (supplerende)

Kildeanalyse (Luther)

Martin Luther: "Hvad er virkelige gode gerninger?", gengivet fra 25 prædikener af Martin Luther, v. Hans Thyge Jacobsen og Egede Schack, s23-25 (uddrag)

Sekularisering

- Ordforklaring + video. Underviser Mikkel Pedersen (Tønder Gymnasium): video om sekularisering, marts 2023, set 2025: <https://www.youtube.com/watch?v=IEflfD8z0e4>

- Kildeanalyse (pdf'er nederst på siden): To tekster om Luthers påvirkning af samfundet i dag (kobling til velfærdsstaten):

- Drejergaard, Kresten: "Kristendom og politik fra Luther til EU", *Fyens Stiftstidende*, 2010

- Østergaard, Uffe: "Lutheranismen, danskheden og velfærdsstaten" i *13 historier om den danske velfærdsstat*, Syddansk Universitetsforlag, 2003

Antal sider: Ca. 57 normalsider

Historie:

<https://danmarkiattenhundredetallet.systime.dk/?id=214>

<https://danmarkiattenhundredetallet.systime.dk/?id=215>

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=255>

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=256>

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=257>

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=258>

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=259>
<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=260>
<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=261>
<https://samfunds-fag-c.systime.dk/?id=1165>

Carl-Johan Bryld, *Danmark fra oldtid til nutid*, Gyldendal s. 253-255
Susanne Ørnstrøm, *Danmark i verden*, Columbus, 175-179

Kildemateriale:

Når jeg ser et rødt flag smælde

<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/naar-jeg-ser-et-roedt-flag-smaelde-af-oskar-hansen-1923>

Danmarks Riges Grundlov, 5. juni 1849

https://danmarkshistorien.lex.dk/Junigrundloven_%C7%80_Danmarks_Riges_Grundlov,_5._juni_1849

Lov om Alderdomsunderstøttelse til værdige trængende udenfor Fattigvæsenet

https://danmarkshistorien.lex.dk/Lov_om_Alderdomsunderst%C3%B8ttelse,_9._april_1891

Det offentlige fattigvæsen præmierer æreløsheden. (1908)

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=263>

En demokratisk forsørgelseslovgivning. (1915)

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=351>

Bent Rold andersen

<https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=354>

Den bedste danske opfindelse er danmark

[Den bedste danske opfindelse er Danmark](#)

Kristian Jensen: Danmark er mere end en opfindelse, Mette Frederiksen, Berlinske tidende søndag d. 15. Januar 2017

Supplerende materiale:

[Miniforedrag - Velfærdsstaten](#)

Tv program: 117 ting du bør vide om politik

Centrum-Demokraternes partiprogram 1977

https://danmarkshistorien.lex.dk/Centrum-Demokraternes_partiprogram_1977

Kristeligt folkeparties principprogram

https://danmarkshistorien.lex.dk/Kristeligt_Folkepartis_principprogram_1972

Fremskridtspartiets første partiprogram oktober 1973

https://danmarkshistorien.lex.dk/Fremskridtspartiets_f%C3%B8rste_partiprogram,_oktober_1973

Moduler á 90 minutter:

12 moduler (samfunds-fag)

11 moduler (religion) = 16,5 timer

10 moduler (historie)

Væ- sent- ligste ar- bejds- for- mer	Foruden diverse arbejdsformer er der fokus på synopsis-øvelse og fremlæggelse.
---	--

Forløb 9	USA (Flerfagligt forløb)
Forløbets indhold og fokus	Forløbet undersøger den overordnede problemformulering ”Hvilke udfordringer står det amerikanske demokrati overfor i disse år?”. Forløbets formål er at give eleverne indsigt i centrale samfundsfaglige teorier, begreber og udviklingstendenser, der belyser forskellige styreformer, magtbegreber samt politiske beslutningsprocesser og deltagelsesmuligheder i primært amerikansk men også dansk kontekst. Vi kigger på politiske ideologier, skillelinjer, kønsforskelle og partiadfærd i USA, samt betydningen af sociale medier og social differentiering for amerikansk politik. Desuden belyses kulturelle tanker, værdier og fortællinger, som præger USA i dag ud fra tesen om en særlig amerikansk civilreligion. Fokus: <u>Samfundsfag:</u> Føderation, præsidentielt system, parlamentarisk system, magtens tredeling, liberalt konstitutionelt demokrati, Checks and balances, forskelle på det amerikanske demokrati og det danske demokrati, repræsentativt demokrati, konkurrencedemokrati, deltagelsesdemokrati, pluralistisk demokrati, elitistisk demokrati, præsidenten, kongressen, herunder de to kamre, højesteret, det partipolitiske spektrum i Danmark sammenlignet med det partipolitiske spektrum i USA, kendetegn ved republikanere, herunder både politiske holdninger og værdier, samt sociodemografiske faktorer, kendetegn ved demokrater, herunder både politiske holdninger og værdier, samt sociodemografiske faktorer, forholdstalsvalg, fordele og ulemper, flertalsvalg i enkeltmandskredse, fordele og ulemper, svingstater, solide stater, betydningen af penge i politik, kernevælger, marginalvælger, issue-voter, medianvælgerteorien, michiganmodellen, populisme, mainstream-medier, alternative virkeligheder, ekkokamre, deep state-teorien, fastholdelseskommunikation, erobringskommunikation, positiv polarisering, negativ polarisering, negative partisanship, negative campaigning, polariseringens logik, partisystemet polariserer, den amerikanske drøm, Gini-koefficienten, tre forklaringer på ulighed i USA (skattepolitik, lønudvikling, leveomkostninger). <u>Religion:</u> Forløbet beskriver USA's store fortællinger ud fra begrebet civilreligion, som ifølge Rousseau, Durkheim og Bellah binder en nation sammen. USA som Guds eget land, det nye udvalgte folk, der har en særlig plads i verden. Desuden behandles splittelsen i det amerikanske samfund ud fra højrefløjens evangelikale kristendom samt forskellen mellem Danmark og USA. Centrale begreber til religion: * <i>Civilreligion</i>: "Borgerreligion", når staten/kulturen/folket ses som hellig og på sin vis tilbedes - ligheder med nationalisme, patriotisme og fædrelandslandskærlighed.

- * *Jean-Jacques Rousseau* (1712-1778): Religion er et styringsredskab for staten - giver lovgivningen legitimitet (top-down)
- * *David Émile Durkheim* (1858-1917): Religion binder borgerne sammen som en kulturel lim (bottom-up) - sammenhængskraft i et samfund.
- * *Robert Bellah* (1927-2013): En nyere teori om civilreligion i det moderne samfund, men bygger på Rousseau og Durkheim. USA står over for en række prøvelser i kampen for global frihed, og deres civilreligion kan være et forbillede hele verden.
- * *De tre prøvelser*: Bellahs udtryk for nogle historiske udfordringer, som amerikanerne overvandt: 1) frigørelsen fra England, 2) borgerkrigen/frigørelse af slaver, 3) Den kolde krig. Dette mimer henholdsvis jødernes befrielse fra Egypten og Jesus og disciplene.
- * *Den amerikanske historie spejler den kristne*: I amerikansk civilreligion ser man sig selv som Guds nye, udvalgte folk, ligesom jøderne så sig selv i GT og Jesus og disciplene i NT.
- * *"En by på bjergets top", Fra Jesus' bjergprædiken, Matthæus 5,14*
 - brugt af puritaneren John Winthrop i 1630 til at vise, at nu er amerikanerne Gud nye udvalgte folk.
 - Senere brugt civilreligiøst som et symbol på amerikansk *exceptionalisme* - et ideal om frihed og et forbillede for resten af verden.
- * *The Mayflower*: Et skib, der med Guds hjælp (i følge myten) bar de puritanske pilgrimme (særligt fromme protestanter) fra den gamle verden (Europa) til den nye (USA).
- * *Thanksgiving*: Et civilreligiøst ritual, der gennemspiller myten om The Mayflower og pilgrimmes møde med den oprindelige befolkning. Senere brugt af Abraham Lincoln til at skabe nationalt fællesskab efter borgerkrigen.
- * *Myte-ritual-teori*: Rituallet gennemspiller/levendegør myten, fx når man spiser kalkun til thanksgiving, ligesom pilgrimmene gjorde (kaldet et kultdrama).
- * *Protestantisme i USA*: Præget at den fromme og strenge puritanske kristendom, kan opdeles i *evangelikale* (de mere konservative og republikanske) og *mainline* (de mere liberale og demokratiske).
- * *"America First"* - et af Trumps slogans: Han taler (nogle gange) *imod* den klassiske civilreligion, hvor USA har et ansvar for resten af verden, og *for* en isolationisme og amerikansk nationalisme.
- * *Puritanismen vs. Oplysningstid*: De *puritanske* idealer (fx homo- og abortmodstand hos republikanerne og afvisning af evolutionsteorien) står ofte i modsætning til *oplysnings-tænkning* (fx hos demokraterne, der omvendt er mere accepterende over for homo-ægteskaber, abortrettigheder og evolutionsteorien).

	* <i>Religiøs splittelse mellem republikanere og demokrater:</i> - Republikanerne er generelt mere kristne, et stort mindretal er protestantisk kristne i forlængelse af den puritanske tradition. - Demokraterne er oftere "nons", dvs. ateister og mainline-kristne (mere moderate og ofte minimalistisk religiøse). * <i>Megakirke:</i> en større virksomhed, der både har over 2000 besøgende om ugen, og helt op til 30.000. Udgiver videoer og bøger, og tilbyder ofte også børnepasning og supermarkeder. * <i>Forskelle mellem USA og Danmark:</i> - Vi har en statskirke i form af folkekirken, og kristendommen bliver på den måde støttet af staten (vi har religionsfrihed, men ikke religionslighed). - Mange er kulturkristne, men meget lidt religiøse i hverdagen og blander det ikke ind i politik. - USA har en <i>sekulær forfatning</i> og derfor <i>ingen</i> statsstøttet religion (både religionsfrihed og lighed). - Dette fører til en markedsførelse af religion i USA, der fungerer ud fra kapitalistiske interesser og skaber megakirker. - Amerikanerne mener i større grad at deres religion betyder noget i dagligdagen og i politik. <u>Historie:</u> USA's oprindelse Amerikansk identitet Slavespørgsmålets rolle Uafhængighedskrigen Borgerkrigen Splittelse USA i det 20. århundrede
Faglige mål	- anvende og kombinere viden, kundskaber og metoder fra fagene i faggruppen til at opnå indsigt i historiske, samfundsmæssige og kulturelle sammenhænge i Danmark og i andre lande - formulere, forklare, undersøge og diskutere flerfaglige og enkeltfaglige problemstillinger ved anvendelse af begreber og viden fra fagenes kernestof - forklare på hvilken måde fagene kan bidrage til at øge forståelsen af virkelighedsnære problemstillinger - redegøre for forskellige livsanskuelser, religioner og politiske grundholdninger samt analysere deres betydning i en historisk og aktuel sammenhæng - undersøge samfundsmæssige sammenhænge, mønstre og udviklingstendenser med brug af begreber samt kvalitative og kvantitative data - kritisk indsamle, udvælge, analysere og anvende forskelligartede materialetyper, herunder tekster, statistisk materiale og billedmateriale

	- formidle faglige sammenhænge både mundtligt og skriftligt på fagenes taksonomiske niveauer med anvendelse af faglig terminologi - argumentere for et synspunkt på et fagligt grundlag og kunne indgå i en faglig dialog - kunne indgå i en demokratisk debat og diskutere konsekvenserne af forskellige synspunkter. - reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende, herunder en forståelse af samspillet mellem aktør og struktur
Kernestof	<u>Samfunds-fag:</u> - sociale og kulturelle forskelle - politiske deltagelsesmuligheder, rettigheder og pligter i et demokratisk samfund, herunder ligestilling mellem kønnene - politiske beslutninger i Danmark i en global sammenhæng - kvantitativ og kvalitativ metode <u>Religion:</u> <u>Historie:</u> - <u>nedslag i verdens og Europas historie fra antikken til i dag, herunder forskellige typer af årsagssammenhænge og periodiseringsprincipper</u> - <u>natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>forholdet mellem aktør og struktur i et historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>Holocaust og andre folkedrab</u> - <u>ideologiernes kamp i det 20. århundrede</u> - <u>globalisering og kulturmøder i historisk og nutidigt perspektiv</u> - <u>historiefaglige metoder</u> - <u>historiebrug.</u>
Anvendt materiale	Materialer: <u>Samfunds-fag:</u> • Brøndum & Rasmussen (2024): USA's udfordringer, <i>Systime</i>, I-bogen: ○ Hvad kendetegner det politiske klima i USA? https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=267 ○ USA er en føderation: https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=291 ○ USA er et præsidentielt system baseret på et liberalt demokrati: https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=290 ○ Demokratiopfattelser i amerikansk politik: https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=289 ○ Hvordan fordeler den politiske magt sig mellem de tre centrale politiske institutioner? https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=265 ○ Præsidenten er statsoverhoved og regeringsleder: https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=294

- Kongressen er lovgivende magt i det amerikanske politiske system: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=293>
- Højesteret – den dømmende og magtfulde statsmagt: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=292>
- Magten på arbejde i den politiske beslutningsproces: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=297>
- Demokraterne og Republikanerne – de to store partier i amerikansk politik: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=334>
- De to politiske partiers holdninger og værdier: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=333>
- Hvem stemmer demokratisk og republikansk? <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=307>
- Valgmetoderne flertalsvalg i enkeltmandskredse (first past the post) og valgmandskollegiet: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=300>
- Sikre stater og svingstater – nogle er røde, andre blå, meget få er noget andet: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=338>
- Hvilke vælgertyper kan vi identificere i amerikansk politik, og hvad har betydning for vælgerne? <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=261>
- Partiadfærd: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=306>
- Vælgeradfærd: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=305>
- Medierne og politisk kommunikation i USA: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=302>
- Hvad handler politisk polarisering om? <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=304>
- Negative partisanship and negative campaigning: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=337>
- Topartisystemet – ingen af de to partier har interesse i, at tingene ændrer sig: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=336>
- Uligheden i indkomster og formuer i USA bliver ved med at stige: <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=310>
- Hvorfor er den økonomiske ulighed steget så voldsomt? <https://usasudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=309>
- DR (2025): Trumps USA – Tæt på en borgerkrig?, DR, direkte link: https://www.dr.dk/drtv/se/trumps-usa-taet-paa-borgerkrig_547225
- DR (2025): Stjerner og striber, 17. oktober 2025, direkte link: <https://www.dr.dk/lyd/p1/stjerner-og-striber/stjerner-og-striber-2025/hvidt-hus-til-nedrivning-11802535042>
- Ehrenreich, M. (2024): Trumps foragt for demokratiet gjorde en mørk januaraften i New Hampshire endnu mørkere, *Altinget.dk*, direkte link: <https://www.altinget.dk/artikel/trumps-foragt-for-demokratiet-gjorde-en-moerk-januaraften-i-new-hampshire-endnu-moerkere>
- Videoklip om magtens tredeling i USA: <https://www.youtube.com/watch?v=HuFR5XBYLfU>
- Videoklip om de amerikanske partier: <https://www.youtube.com/watch?v=9PrvcITGpRI>

- Videoklip: Trump mocks "No Kings" protest with shocking AI video: <https://www.youtube.com/watch?v=nWHDKDwnJZs>
- Thobo-Carlsen, J. (2024): Den ultimative guide til det amerikanske politiske system, *Politiken*, direkte link: https://politiken.dk/internationalt/int_usa/art10059979/Forst%C3%A5-hvorfor-USAs-s%C3%A6rlige-valgsystem-tilgodeser-folk-p%C3%A5-landet-fokuserer-magten-i-svingstater-og-er-s%C3%A5rbart-over-for-snyd

Antal sider: Ca. 60 sider.

Religion:

Ordnet efter siderne i OneNote:

Religion --> USA --> Hvad er civilreligion

- Hansen, Thor B. og Sindberg, Andreas B.: USA – Historie, samfund, religion, systeme iBog, besøgt oktober 2024: <https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=340>

Religion --> USA --> SIDE 1 - Religion i USA og Puritanisme

- Hansen, Thor B. og Sindberg, Andreas B.: USA – Historie, samfund, religion, systeme iBog, besøgt oktober 2024: <https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=129>
- Hansen, Thor B. og Sindberg, Andreas B.: USA – Historie, samfund, religion, systeme iBog, besøgt oktober 2024: <https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=259>
- James Price forklare om de puritanske pilgrimme: https://youtu.be/oC7W-XnIm_A

Religion --> USA --> SIDE 2 - Bellahs teori

- Hansen, Thor B. og Sindberg, Andreas B.: USA – Historie, samfund, religion, systeme iBog, besøgt august 2025: <https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=341>
- Hansen, Thor B. og Sindberg, Andreas B.: USA – Historie, samfund, religion, systeme iBog, besøgt august 2025: <https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=342>
- Robert Bellah: "Civil Religion in America". I: *Daedalus*, 96:1, 1967, s. 1-21, oversat af Carin Laudrup. Versioneret af læreren og hentet fra Hansen og Sindberg: USA, historie, samfund, religion, Systime iBog, set august 2025: <https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=341#c1046>

Religion --> USA --> SIDE 3 - Civilreligiøse ritualer

- Joe Biden ankommer til ceremonien: <https://www.youtube.com/watch?v=X4WGXKwTIB4>
- Barack Obamas edsaflæggelse: <https://www.youtube.com/watch?v=m1Yff-9MZs>
- Donald Trumps edsaflæggelse: <https://www.youtube.com/watch?v=g14ts0KYa98>
- + lærerens tekst om præsidentindsættelsen.

Religion --> USA --> SIDE 4 - Polarisering

- Om "Stormen på kongressen", d. 6. januar 2021
- Af Mads Bo Nielsen m.fl. 8. jan. 2021, dr.dk: <https://www.dr.dk/nyheder/udland/donald-trump-tilhaengere-stormede-kongressen-her-er-hvad-vi-ved-der-skete>
- Video: J6 Prison Choir / Donald J. Trump, 2023-03-03: <https://www.youtube.com/watch?v=DvDd6H5t-sM>

- Artikel: Brøndal, Jørn: ”Professor: Republikanerne er klippefaste i troen...”, *Dagbladet Politiken*, debatsektionen lørdag d. 19. oktober 2024, fra serien ”Hvad splitter amerikanerne?”

Religion --> USA --> SIDE 5 - Kristendom i USA

- Hansen, Thor B. og Sindberg, Andreas B.: USA – Historie, samfund, religion, systeme iBog, besøgt oktober 2024:
- *Del 1*: Om to typer protestantisme: <https://usahistoriesamfundreligion.systeme.dk/?id=407>
- Religiøse forskelle: <https://usahistoriesamfundreligion.systeme.dk/?id=412> og <https://usahistoriesamfundreligion.systeme.dk/?id=414>
- *Del 2*: Om megakirker og video med Joel Osteen, Lakewood Church, samt tekst af Phil Zuckerman: Samfund uden Gud. Univers, 2008. Oversat af Karen Bek-Pedersen. <https://usahistoriesamfundreligion.systeme.dk/?id=265>

Religion --> USA --> USA vs. DK

- DR2 Lasse Bøgeskov Andersson. Udgivet på DR.DK oktober 2016 som "I Guds navn - USA versus Danmark". Set oktober 2025 (afsnit 1 og 3): https://www.dr.dk/drtv/serie/i-guds-navn--usa-versus-danmark_289286

Religion --> USA --> DOKUMENTAR: Pind og Holdt i USA

- DR2 og United, marts 2013 (Mads Ellesøe, Mads Lund og Irene Strøyer), set på CFU oktober 2025: <https://link.mitcfu.dk/m/TV0000023884> (kan også ses via OneNote)

Religion --> Teori --> Ritualteori

- Lykke-Kjeldsen, Carsten m.fl.: *Begrebsnøglen*, Systeme iBog, besøgt okt. 2023, om ritualer: <https://begrebsnoeglentilreligion.systeme.dk/?id=160> og <https://begrebsnoeglentilreligion.systeme.dk/?id=161>

Synopsis og eksamen --> Øvesynopsis USA

- Præsident Bidens Thanksgiving-tale, 23. Nov. 2022 (oversat nov. 2024, Herning HF & VUC). Joseph R. Biden jr.: ”A Proclamation on Thanksgiving Day, 2022”.
- Pressefotos af stormen på kongressen, dr.dk 6/1 2021.

Supplerende:

KSP's religionspodcast

- Del 1 om teorien civilreligion: <https://soundcloud.com/user-157385526/civilreligion>
- Del 2 om civilreligion i USA: <https://soundcloud.com/user-157385526/civilreligion-i-usa>

Antal sider: 53,5 normalsider

Historie:

<https://danmarkskulturmoeder.ibog.frydenlund.dk/?id=212>

<https://usahistoriesamfundreligion.systeme.dk/?id=159>

<https://usahistoriesamfundreligion.systeme.dk/?id=160>

<https://usahistoriesamfundreligion.systeme.dk/?id=161>

<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=162>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=163>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=164>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=165>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=166>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=172>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=156>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=204>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=203>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=199>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=201>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=165>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=236>
<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=235>

-

<https://usahistorieogidentitet.systime.dk/?id=161>
<https://usahistorieogidentitet.systime.dk/?id=164>
<https://usahistorieogidentitet.systime.dk/?id=165>
<https://usahistorieogidentitet.systime.dk/?id=166>

<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=167>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=169>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=170>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=178>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=179>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=182>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=426>
<https://usahistoriesamfundreligion.systime.dk/?id=431>

-

<https://detmoderneusa.systime.dk/?id=179>
<https://detmoderneusa.systime.dk/?id=184>
<https://detmoderneusa.systime.dk/?id=185>
<https://detmoderneusa.systime.dk/?id=330>

kilder:

Patrick Henrys tale om frihed eller død, 23. marts 1775

<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=184>

Uafhængighedserklæringen

Millard Fillmore om slaveriet, 8. april 1852

<https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=242>

	William Lloyd Garrison om slaveriet, 1. januar 1831 https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=217 Samuel Cartwright om negerens fysiognomi, 1851 https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=217 Alexis de Tocqueville om de sortes rolle i USA, 1835 https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=217 <u>Mitch Landrieu om betydningen af konføderationsmonumenterne, 2018</u> https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=237#c575 <u>Riv Konføderationens monumenter ned. Interview med Lisa Woolfork, 14. august 2017</u> https://usastilblivelse.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=237#c575 Suplerende matriale: Film: 12 years a slave Radio uddrag: https://www.npr.org/2021/07/10/1014926659/charlottesville-removes-robert-e-lee-statue-that-sparked-a-deadly-rally Moduler á 90 minutter: 13 moduler (historie) 10 moduler (samfundsfag) 15 moduler (religion)
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning, gruppearbejde, pararbejde, individuelt arbejde, skriveøvelser, analoge produktioner, små begrebsspil, fremlæggelser, diskussionsøvelse, kampagne-opgave, træning i at læse statistik, fællesfaglig øveeksamen.